

T.C. SANAYİ VE
TEKNOLOJİ BAKANLIĞI

#MİLLİ
TEKNOLOJİ
HAMLESİ

BEBKA
Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı

Gelenekten
Geleceğe
Akan Şehir

BURSA

KELES İLÇE RAPORU

bebka.org.tr

RAPORUN KAPSAMI

Bu rapor, kalkınma göstergelerinin ilçe düzeyinde takibi amacıyla Bursa ili Keles ilçesine ilişkin doğal, sosyal ve ekonomik bileşenler yönünden değerlendirmeleri kapsamakta olup; ilçe, il ve bölge düzeyinde yürütülecek araştırma, analiz, strateji ve planlama çalışmalarına bütüncül bir kaynak oluşturması ve Ajans desteklerini yönlendirmesi amacıyla Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı koordinasyonunda faaliyet gösteren Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı tarafından hazırlanmıştır.

HAKLAR BEYANI

Bu rapor, yalnızca ilgililere genel rehberlik etmesi amacıyla hazırlanmıştır. Raporunda yer alan bilgi ve analizler raporun hazırlandığı zaman diliminde doğru ve güvenilir olduğuna inanılan kaynaklar ve bilgiler kullanılarak, yararlanıcıları yönlendirme ve bilgilendirme amaçlı olarak yazılmıştır. Raporundaki bilgilerin değerlendirilmesi ve kullanılması sorumluluğu, doğrudan veya dolaylı olarak, bu rapora dayanarak karar veren şahıs ve kurumlara aittir. Bu rapordaki bilgilere dayanarak bir eylemde bulunan, eylemde bulunmayan veya karar alan kimselere karşı Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı sorumlu tutulamaz.

Bu raporun tüm hakları Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı'na aittir. Raporunda yer alan görseller ile bilgiler telif hakkına tabi olabileceğinden, her ne koşulda olursa olsun, bu rapor hizmet gördüğü çerçevenin dışında kullanılamaz. Bu nedenle; Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı'nın yazılı onayı olmadan raporun içeriği kısmen veya tamamen kopyalanamaz, elektronik, mekanik veya benzeri bir araçla herhangi bir şekilde basılamaz, çoğaltılamaz, fotokopi veya teksir edilemez, dağıtılamaz, kaynak gösterilmeden iktibas edilemez.

İÇİNDEKİLER

1. YÖNETİCİ ÖZETİ	6
2. GİRİŞ.....	7
3. TARİH.....	7
4. İDARİ YAPI.....	8
5. DOĞAL YAPI.....	8
5.1. İklim.....	8
5.2. Bitki Örtüsü ve Arazi Kullanımı.....	8
5.2.1. Bitki Örtüsü	8
5.2.2. Arazi Kullanımı.....	9
5.3. Enerji ve Yeraltı Kaynakları.....	9
5.3.1. Maden Rezervleri.....	9
6. SOSYAL YAPI	10
6.1. Nüfus ve Demografik Yapı	10
6.2. Gelişmişlik Düzeyi (SE-GE)	10
6.3. Eğitim	11
6.4. Sağlık	12
7. TURİZM ve KÜLTÜREL YAPI.....	12
8. ALTYAPI.....	13
8.1. Elektrik.....	13
8.2. Doğalgaz	13
9. EKONOMİK YAPI	13
9.1. İşgücü ve Sektörel Dağılımı	14
9.2. Tarım ve Hayvancılık	15
9.3. Sanayi	17
10. GZFT ANALİZİ.....	18
11. SONUÇ	19

ŞEKİLLER

Şekil 1. Keles İlçesinin İl İçindeki Konumu	7
Şekil 2. İlçede Yer Alan Yerleşim Merkezleri.....	8
Şekil 3. Corine 2018 Bursa İli Keles İlçesi Alan Kullanımı Verileri	9
Şekil 4. Keles İlçesi Nüfus Piramidi (2021).....	10
Şekil 5. Keles İlçesi Elektrik Kullanımı (2014-2018).....	13
Şekil 6. Keles İlçesi Sigortalı Çalışan Sayıları Dağılımı (2020).....	14
Şekil 7. Keles İlçesi Sigortalı Çalışanların Sektörlere Göre Dağılımı (2020)	14
Şekil 8. Keles' te İmalat Yapan İşyerlerinin Sektörel Dağılımı (2020)	18

TABLolar

Tablo 1. Keles İlçesinin Son Beş Yıldaki Cinsiyet Bazındaki Nüfus Sayıları (2017-2021) ..	10
Tablo 2. Sosyoekonomik Gelişmişlik (SE-GE) Sıralaması.....	11
Tablo 3. Keles İlçesi Eğitim İstatistikleri	11
Tablo 4. Yükseköğretim Bölüm ve Öğrenci Sayısı Verileri (2020-2021)	12
Tablo 5. Keles İlçesi 2017-2021 Yılları Arasında Tarım Alanları Dağılımı (Dekar)	15
Tablo 6. Keles İlçesi 2017-2021 Yılları Arasında En Çok Üretilen Tarım Ürünleri (Ton)	16
Tablo 7. Keles İlçesinde Öne Çıkan Ürünlerin Üretim Miktarı ve Türkiye Payları (2021) ..	16
Tablo 8. İlçede Dağıtılan Fidan Sayısı (2020-2021)	16
Tablo 9. Keles İlçesi Hayvancılık Veriler (2021).....	17
Tablo 10. Keles İlçesi Tarımsal Veriler (2019)	17
Tablo 11. Keles İlçesi Arıcılık Verileri (2021).....	17

KISALTMALAR

BAĞ-KUR: Esnaf ve Sanatkârlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu

ÇKS: Çiftçi Kayıt Sistemi

SE-GE: Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması

SGK: Sosyal Güvenlik Kurumu

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

YER-SİS: Türkiye'de Kentsel ve Kırsal Yerleşim Sistemleri Araştırması

GZFT: Güçlü ve Zayıf Yönler, Fırsat ve Tehditler

İLÇENİN KÜNYESİ

İlçe Adı	Keles
İl Merkezine Uzaklık	61 km
Yüzölçümü	640 km ²
Bitki Örtüsü	Yaygın bitki örtüsü karaçam ormanları, Uludağ'a yaklaştıkça köknar, yabani kavak, ardıç ve gürgen
Nüfus Sayısı (2021)	11.246
Çalışma Çağındaki Nüfus Oranı (2021)	%59,81
Gelişmişlik Düzeyi (SE-GE)	4. kademe
İlçede Üretimde Bulunan Sektörler	Tarım ve hayvancılık, orman ürünleri
İlçede Öne Çıkan Sektör	Orman işçiliği ve orman ürünleri istihsalı, el sanatları
İlçede Öne Çıkan Tarım Ürünü	Kiraz, çilek, vişne, ceviz ve çörekotu tohumu
Organize Sanayi Bölgesi	-
Küçük Sanayi Sitesi	-
İlçede Öne Çıkan Turizm Türü	Doğa ve gastronomi
Somut Kültürel Miras	Kocayayla (Kamp ve Şenlik Alanı), Gelemiş Köyü, Gavurini Mağarası, Gököz Göleti,
Somut Olmayan Kültürel Miras	Keles Kocayayla festivali, Keles güveci, erfane günü, Keles halk kıyafetleri, tongurdaklı kaşık, yağmur duası
ÇKS'ye Kayıtlı Çiftçi Sayısı	1.496
Doğalgaz Altyapısı	Var
Jeotermal Kaynak	-
Maden Rezervleri	Linyit, Kalsit, Molibden, Kömür

Not: Raporda kullanılan veriler ve yayınlandığı yıllar baz alınarak hazırlanmıştır.

1. YÖNETİCİ ÖZETİ

TR41 bölgesi; sanayi, orman, su kaynakları, bitki örtüsü ve tarımsal çeşitlilik gibi yönlerden yüksek potansiyele sahip olmakla beraber tarihi ve kültürel değerler açısından da zengin bir kaynağa sahiptir. Tarım ürünlerinin işlenmesi, markalaşma, eko-turizm, kırsal yaşama dönüş gibi birçok alanla ilgili çalışmalar ile bölgenin doğal, kültürel ve tarihi zenginliklerine dayalı olarak turizmin gelişmesi çalışmaları aktif bir şekilde sürdürülmektedir.

Keles ilçesi Bursa şehir merkezine 61 km. uzaklıkta olup, ilçenin 2021 yılı nüfusu 11.246 kişidir. İlçe nüfusu azalma ve yaşlanma eğilimi göstermektedir. Dağ yöresi ilçelerinden biri olan Keles'in ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayalıdır.

Kırsal kalkınma alanında öncelikli ihtiyaçların belirlenmesi, yerel değerlerin korunması, marka değeri taşıyan ürünlerin üretiminin teşvik edilmesi, inovasyonun yaygınlaştırılması, iş birliği ve girişimcilik kültürünün geliştirilmesi, bölgenin kırsal değerlerine odaklanarak markalaşmasının sağlanması, markaların bilinirliğinin artırılması, nitelikli turistlerin ve yatırımcıların bölgeye çekilmesi, sürdürülebilir turizm çerçevesinde ürün ve hizmet çeşitliliğinin artırılması ve kırsal ürünlerin katma değerinin artırılması amacıyla BEBKA tarafından gerçekleştirilen çalışmalar için Bursa ilinin 17 ilçesinde ilçe müdürlükleri, kaymakamlıklar, üretici birlikler, kooperatifler, meslek odaları gibi birçok kurum ve kuruluşla görüşmeler yapılmış ve veri toplama çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Bu sayede ilçelerin mevcut durumu, ihtiyaçları ve potansiyel yatırım alanları belirlenmiştir.

2. GİRİŞ

Keles ilçesi Bursa'nın diğer ilçelerinin aksine Ege Bölgesi'nde yer almaktadır. Doğusunda İnegöl, güneyinde Domaniç, Tavşanlı ve Harmancık, batısında ise Orhaneli ile kuzeyinde Osmangazi ilçeleri yer almaktadır.

İl Merkezine Uzaklık: 61 km

Yüzölçümü: 640 km²

Şekil 1. Keles İlçesinin İl İçindeki Konumu

3. TARİH

Keles ve çevresi tarih boyunca birçok medeniyetin etkisi altına girmiştir. 1075 yılında Anadolu Selçukluları tarafından ele geçirilmiş ve Türkleştirilmeye başlanmış olsa da 1097 yılındaki I. Haçlı Seferi sırasında Bizans'a geçmiş ve Osmanlılar gelinceye kadar Bizans şehri olarak kalmıştır. Keles ve çevresi, eski uygarlıklara ait kalıntılar, süs eşyaları, sikkeler, mühürler ve antik binalarla doludur. Yapılan araştırmalara göre, Roma dönemine ait olduğu düşünülen yerleşim yerleri bulunmaktadır. Ertuğrul Gazi'nin ve Osman Gazi'nin döneminde, Türkler bu bölgeye yerleşmiş ve Osmanlı İmparatorluğu'nun hâkimiyetine girmiştir. İlçe, Osmanlı döneminde cami ve hamam gibi önemli yapıların inşa edilmesiyle yerleşimin göstergesi haline gelmiştir. Keles ve çevresi, Osmanlı İmparatorluğu döneminde önemli bir düşman işgaline uğramamıştır. Ancak, Yunanlılar 1920'de Bursa'yı işgal ettikten sonra 1921'de Keles'e de bir karakol açmışlar, ilçede bir müddet kalıcı bir karargâh kurmuşlardır. Yunan işgali, dağlık bölgelerdeki milis kuvvetlerini sindirmeyi ve Bursa'nın Ankara ile olan

haberleşme bağlantısını kesmeyi amaçlamıştır. Keles'in kurtuluşunda, yerel kahramanlar ve milis kuvvetlerinin büyük katkısı olmuş ve böylece Yunanlılar ilçeyi boşaltmıştır.

4. İDARİ YAPI

Keles ilçesi ismi Orta Asya kökenli bir isimdir ve Özbekistan'daki Taşkent'e bağlı bir yerleşim birimi olan Keles ile kardeş şehir ilan edilmiştir. Aynı zamanda Keles, Kazakistan'da bir nehrin adıdır.

İlçede iş fırsatlarının sınırlı olması, az tarım arazisi ve sınırlı orman kaynakları, bölgeye dışarıdan göçü engellemektedir. Bununla birlikte, ilçeden diğer bölgelere ve yurt dışına sürekli göç hareketleri yaşanmaktadır. İlçe 1 belediye ve 36 mahalleden oluşur.

Şekil 2. İlçede Yer Alan Yerleşim Merkezleri

5. DOĞAL YAPI

5.1. İklim

Keles ilçesi Marmara denizi etkisinden Uludağ'ın perdelemesi nedeniyle çok fazla yararlanamamaktadır. Ilıman iklim ile karasal iklim arasında geçiş noktası olarak değerlendirilebilecek bir iklime sahiptir. Bu nedenle kışları soğuk ve yağışlı geçmektedir. Bursa ilçeleri arasında en çok yağış alan ilçe olarak ön plana çıkmaktadır.

5.2. Bitki Örtüsü ve Arazi Kullanımı

5.2.1. Bitki Örtüsü

İlçe, Tepel Dağı'nın güneydoğu uzantılarına yayılan bir araziye sahiptir. Bu arazi bazı bölümlerde düzlükleri, bazı bölgelerde ise dalgalı toprakları içerir. Genel olarak dağlık bir yapıya sahip olmasına rağmen, tarım için uygun bir zemin sunar. İlçenin toplam

yüzölçümünün %57'si ormanlarla kaplıdır. Bursa'daki en zengin orman kaynaklarına sahip ilçelerden biridir.

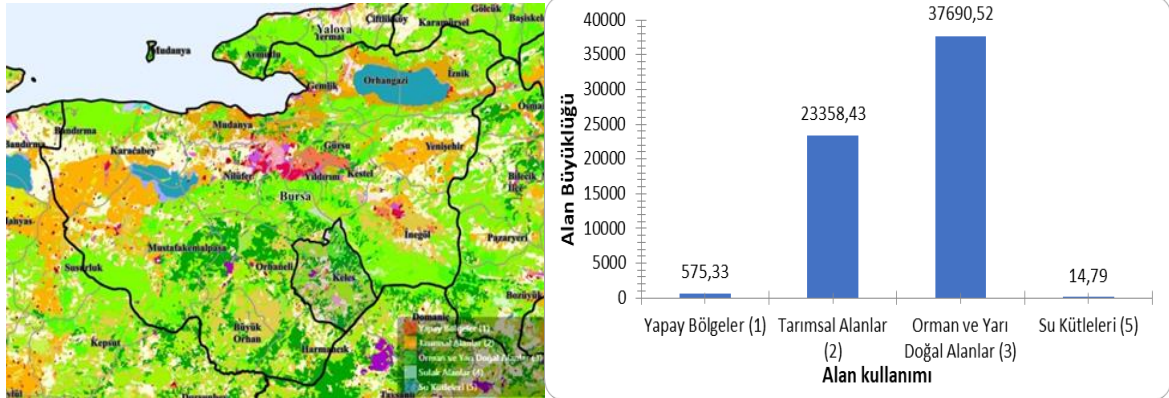
İlçedeki toprakların baskın tipi "kahverengi orman toprağıdır" ve yüksek miktarda kireç içerir. Ancak düşük kil içeriğı nedeniyle işlenmesi kolaydır. Topraklar aynı zamanda %30 kireç, %19 fosfor ve %2 organik madde içerir; toprağın asidik derecesi (PH) 7,70 olarak belirlenmiştir. Bölgede yaygın olarak karaçam ormanları bulunurken, Uludağ'a yaklaşıldıkça köknar, yabani kavak, ardıç ve gürgen gibi ağaç türlerine rastlanır.

Kocasu yatağı ve havzası tamamen alüvyonlu topraklardan oluşur ve toprak kalınlığı bu bölgelerde 8 ila 10 metre arasında değışirken, diğere bölgelerde genellikle 50 ila 100 cm arasındadır.

5.2.2. Arazi Kullanımı

İlçenin bitki örtüsü genelde çam ormanları ve çayırlar ile şekillenmiştir. Uludağ bölgesine gidildikçe göknar, kavak, kestane ve ardıç türlerinde ağaçlar da yaygınlaşmaya başlar. Ayrıca çayırılık alanlar mera olarak kullanılmaktadır.

Şekil 3. Corine 2018 Bursa İli Keles İlçesi Alan Kullanımı Verileri (hektar)

Kaynak: Tarım ve Orman Bakanlığı (2020)

5.3. Enerji ve Yeraltı Kaynakları

5.3.1. Maden Rezervleri

Keles ve çevresi, yeraltı kaynakları ve endüstriyel hammaddeler açısından oldukça zengin bir bölge olmasına rağmen, ekonomik olmayan nedenlerle çoğu kaynağın işletilmediğı bir yerdir. Bölgenin en zengin maden yatağı, Harmanalanı Köyü yakınlarındaki linyit ocağıdır. Davutlar Köyü çevresinde de büyük bir linyit rezervi mevcuttur. Ayrıca, Alpagut Köyü'nde kalsit, Gelemiş Köyü'nde molibden, Kozbudaklar Köyü'nde krom ve mermer yatakları tespit edilmiştir. Maden Tetkik Araştırma enstitüsü tarafından farklı madenler bulunmuş olsa da ekonomik olmadığı için işletilmeye değer görülmemiştir.

KALSİT (Cc)

- Maden Yatağı: Keles-Gököz Köyü-Harmanlar Sırtı

- Kalite:% 99.6 CaCO₃
- Rezerv: 48.600 ton muhtemel rezerv

TALK (MOLİBĐEN (Mo))

- Maden Yatağı: Kozbudaklar, Akpınar, Gelemiş
- Tenör: %1,6-2.7 MoS₂- %3 WO₃
- Rezerv6: 210.000 ton mümkün rezerv

6. SOSYAL YAPI

6.1. Nüfus ve Demografik Yapı

Keles'te 2021 yılı sonu itibariyle 11.246 kişi yaşamaktadır. Nüfusun %50,1'ini kadın nüfus, %49,9'unu erkek nüfus oluşturmaktadır.

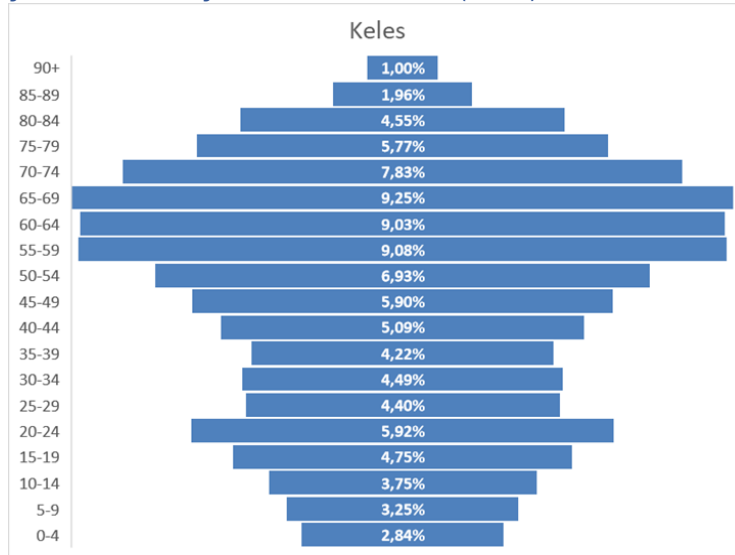
Tablo 1. Keles İlçesinin Son Beş Yıldaki Cinsiyet Bazındaki Nüfus Sayıları (2017-2021)

Yıl Cinsiyet	2017	2018	2019	2020	2021
Erkek	5.883	6.082	5.918	5.739	5.527
Kadın	6.107	6.273	6.079	5.760	5.719
Toplam	11.990	12.355	11.997	11.499	11.246

Kaynak: TÜİK

Keles ilçesi nüfus piramidi incelendiğinde, ilçede %9,25 oranı ile 65-69 yaş arası nüfusun ilk sırada, %9,08 oranı ile 55-59 yaş arası nüfusun ikinci sırada ve %9,03 oranı ile 60-64 yaş arası nüfusun üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Buna göre ilçede yaşlı nüfusun yoğunlaştığını söylemek mümkündür.

Şekil 4. Keles İlçesi Nüfus Piramidi (2021)

Kaynak: TÜİK

6.2. Gelişmişlik Düzeyi (SE-GE)

Keles ilçesi Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından yürütülen Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırmasında sosyo-ekonomik gelişmişlik bakımından Türkiye'deki ilçeler

içerisinde 549.uncu, Bursa'daki 17 ilçe içinde ise 16. sıradadır. İlçe -0,392 puan ile sosyo-ekonomik gelişmişlik açısından 4. kademedeki yer almıştır.

Tablo 2. Sosyoekonomik Gelişmişlik (SE-GE) Sıralaması

İlçe Adı	Genel Sıralama	İl İçindeki Sıralama	Skor	Kademe
Keles	549	16	-0,392	4

Kaynak: Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı (2022)

6.3. Eğitim

Keles ilçesinde kreş ve gündüz bakım evi dışında özel okul bulunmamaktadır. 2016-2020 yılları arasında okul öncesi, ilkököl, ortaokul ve meslek lisesi derslik sayılarında düşüş yaşanmıştır.

Tablo 3. Keles İlçesi Eğitim İstatistikleri

Okul Türü	Yıl	KREŞ & G. BAKIM EVİ		OKUL ÖNCESİ		İLKOKUL		ORTAOKUL		LİSE GENEL		LİSE MESLEK	
		Özel	Resmî	Özel	Resmî	Özel	Resmî	Özel	Resmî	Özel	Resmî	Özel	Resmî
Okul Sayısı	2016	-	-	-	1	-	7	-	4	-	-	-	2
	2020	-	-	-	1	-	6	-	5	-	-	-	2
Öğrenci Sayısı	2016	-	-	-	121	-	413	-	384	-	35	-	305
	2020	-	-	-	98	-	309	-	366	-	66	-	190
Öğretmen Sayısı	2016	24	-	-	6	-	33	-	52	-	35	-	59
	2020	-	-	-	4	-	28	-	57	-	-	-	44
Derslik Sayısı	2016	-	-	-	5	-	40	-	46	-	-	-	31
	2020	-	-	-	4	-	29	-	44	-	-	-	29

Kaynak: Bursa İl Millî Eğitim Müdürlüğü (2020)

- İlköğretimde derslik başına öğrenci sayısı (2020)¹ : 10,6
- Ortaöğretimde derslik başına öğrenci sayısı (2020)² : 8,52
- İlköğretimde öğretmen başına öğrenci sayısı (2020) : 11
- Ortaöğretimde öğretmen başına öğrenci sayısı (2020) : 6,16
- Okuryazarlık Oranı (2021) : %93,28

Derslik başına düşen öğrenci sayısı sırası ilköğretimde 10,6 ve ortaöğretimde 8,52 olmak üzere oldukça düşüktür. Bu okul çağındaki nüfusun oldukça düşük olduğunu ve ilçe halkının çocuklarının eğitimi için Bursa kent merkezine göç etmesinin bir sonucu olarak yorumlanabilir. Okur yazarlık oranı %93,28 ile il ortalamasının altındadır.

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı koordinasyonunda Türkiye'deki ilçeler arasındaki hizmet ağlarını inceleyen ve analiz eden YER-SİS (2020) çalışması neticesinde ortaöğretim eğitimi

¹ İlköğretim için ilkököl ve ortaokul değerleri toplanarak hesaplanmıştır

² Ortaöğretim için lise ve meslek lisesi değerleri toplanarak hesaplanmıştır.

için Keles'ten Bursa şehir merkezi, Kütahya Tavşanlı ve Bursa İnegöl'ü tercih ettikleri gözlemlenmiştir.

Keles ilçesinde Bursa Uludağ Üniversitesine bağlı bir adet meslek yüksek okulu bulunmaktadır. Keles Meslek Yüksekokulunda 6 adet bölüm ve 553 öğrenci bulunmaktadır

Tablo 4. Yükseköğretim Bölüm ve Öğrenci Sayısı Verileri (2020-2021)

Fakülte/Myo Adı	Bölüm Adı	Öğrenci Sayısı
B.U.Ü. Keles M.Y.O.	Bankacılık ve Sigortacılık	224
B.U.Ü. Keles M.Y.O.	Bilgisayar Programcılığı	102
B.U.Ü. Keles M.Y.O.	Gıda Teknolojisi	121
B.U.Ü. Keles M.Y.O.	Hayvan Yetiştiriciliği ve Sağlığı	1
B.U.Ü. Keles M.Y.O.	İşletme Yönetimi	103
B.U.Ü. Keles M.Y.O.	Organik Tarım	2
	TOPLAM	553

Kaynak: YÖK (2020-2021)

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı koordinasyonunda yürütülmüş YER-SİS (2020) çalışması neticesinde Keles'ten yükseköğretim için ilçe dışına çıkanların sırasıyla Bursa şehir merkezi, Kütahya ve İstanbul'u tercih ettiği görülmektedir.³

6.4. Sağlık

Keles Devlet Hastanesi ilçenin sağlık hizmetlerini yürütmektedir. İlçede özel hastane bulunmamaktadır.

- Toplam Hastane Sayısı (2020) :1
- Hastane yatak sayısı (yoğun bakım dahil) (2020) :10
- Bin kişiye düşen yatak sayısı (2020) :1,15
- Yoğun bakım yatak sayısı (2020) :0
- Bin kişiye düşen yoğun bakım yatak sayısı (2020) :0
- Toplam hekim sayısı (2020) :6

YER-SİS (2020) çalışmasında yer verilen ağ analizine göre sağlık hizmetlerine ulaşabilmek için Keles'ten sağlık hizmeti için seyahat edenlerin ise ağırlıklı olarak Bursa şehir merkezi, Kütahya Tavşanlı ve Bursa İnegöl ilçelerini tercih ettikleri görülmektedir.

7. TURİZM ve KÜLTÜREL YAPI

İlçede Öne Çıkan Turizm Türü: Doğa, gastronomi

Destinasyonlar/Kültür ve Turizm Varlıkları: Gelemiş Köyü, Gavurini Mağarası, Gököz Göleti, Baraklı Göleti, Kocayayla

Somut Olmayan Kültürel Miras: Keles Kocayayla Festivali, Keles Güveci, Kiraz, Çilek, Danışık, Erfane Günü, Keles Halk Kıyafetleri, Tongurdaklı Kaşık, Yağmur Duası

- İlçe Bazında Turizm İşletme Belgeli Konaklama Tesisleri Sayısı (2021) :2

³ <https://yersis.gov.tr>

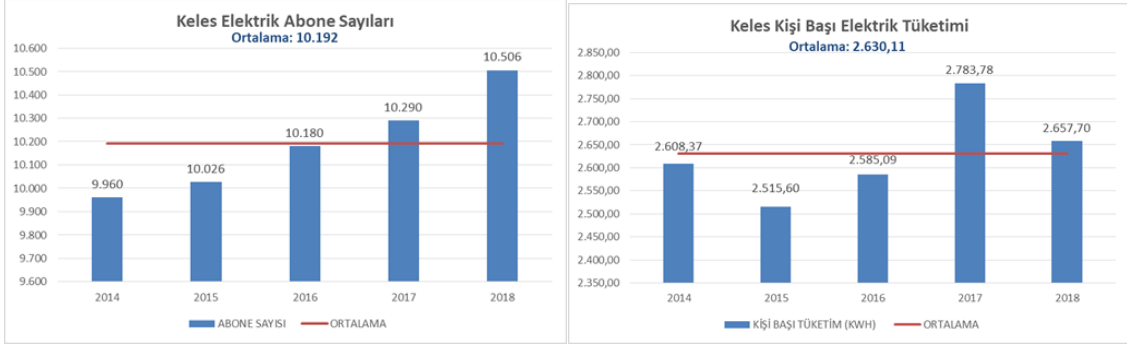
- İlçe Bazında Belediye Belgeli Konaklama Tesisleri Sayısı (2021) :9
- İlçe Bazında Konaklama Verileri (Doluluk Oranı, 2021) : %24,88
- İlçe Bazında Konaklama Verileri (Ortalama Kalış Süresi, 2021) : 1,86

8. ALTYAPI

8.1. Elektrik

Keles ilçesine ait 2014-2018 yılları arası elektrik kullanımları aşağıda yer almaktadır.

Şekil 5. Keles İlçesi Elektrik Kullanımı (2014-2018)

Kaynak: Uludağ Elektrik Dağıtım A.Ş.

8.2. Doğalgaz

Keles ilçesinde doğalgaz bağlantıları 2019 yılında tamamlanmış olup 2019 yılı itibarıyla 244 aktif kullanıcı bulunmaktadır.

9. EKONOMİK YAPI

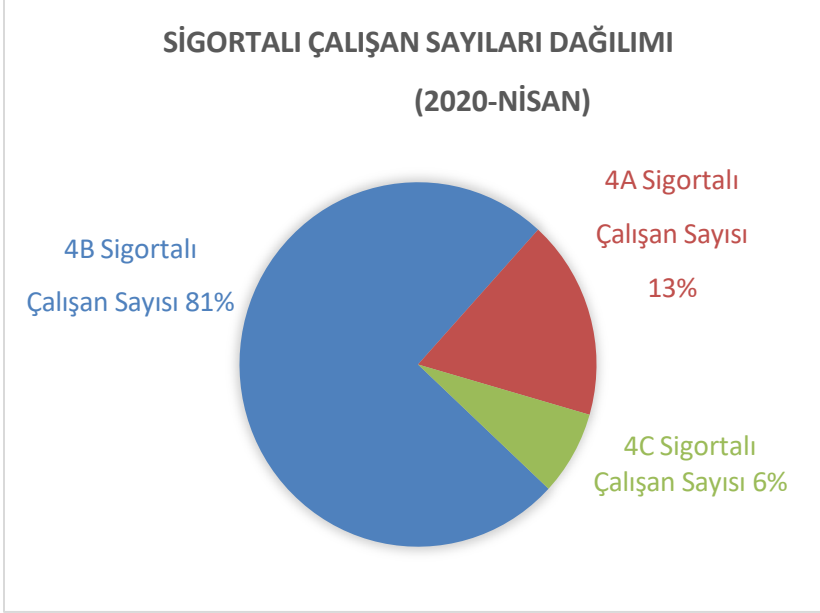
İlçe, ekonomisini temel olarak tarım, hayvancılık ve orman ürünleri üretimine dayandırmaktadır. Bu bölgede genel olarak karasal ve sert bir iklim hâkim olduğundan, bu iklim koşullarına uygun ürünler yetiştirilebilmektedir. Ancak arazinin engebeli ve dağlık olması tarım verimliliğini kısıtlamaktadır. İlçede üretilen başlıca ürünler arasında tahıl ve baklagiller bulunmaktadır. Ayrıca meyve ve sebze yetiştiriciliği de yaygındır. Ancak sulanabilir arazi sınırlıdır ve son yıllarda sulama amaçlı göletler inşa edilerek sulanabilir arazi miktarı artırılmaya çalışılmıştır. Bu nedenle, çilek ve kiraz yetiştiriciliği sulama olanaklarına dayalı olarak önem kazanmıştır. İlçede küçük ve büyükbaş hayvancılık da yapılmaktadır, özellikle kıl keçisi ve koyun yetiştiriciliği öne çıkar. Son yıllarda süt sığırcılığına yönelik çalışmalarla verim ve kalite artırılmıştır. Aynı zamanda, ormanlarla kaplı olan ilçede orman işçiliği ve orman ürünleri üretimi ekonomik olarak önemli bir yer tutar. İlçenin yıllık orman ürünü üretimi 20.000-25.000 m³ civarındadır. El sanatları da bu bölgede yaygın olarak sürdürülmektedir.

İlçede sanayi faaliyetleri gelişmemiş olup herhangi bir OSB veya küçük sanayi sitesi bulunmamaktadır.

9.1. İşgücü ve Sektörel Dağılımı

Keles ilçesine ait işgücü verileri incelendiğinde %81 oranında 4B (BAĞ-KUR) sigortalı çalışan sayısının ilçede yoğun olduğu görülmektedir. %13 oranı ile 4A (SGK) sigortalı çalışanlar ikinci sırada yer alırken, ilçede 4C (Kamu) sigortalı çalışan sayısı oranı ise %6'dır.

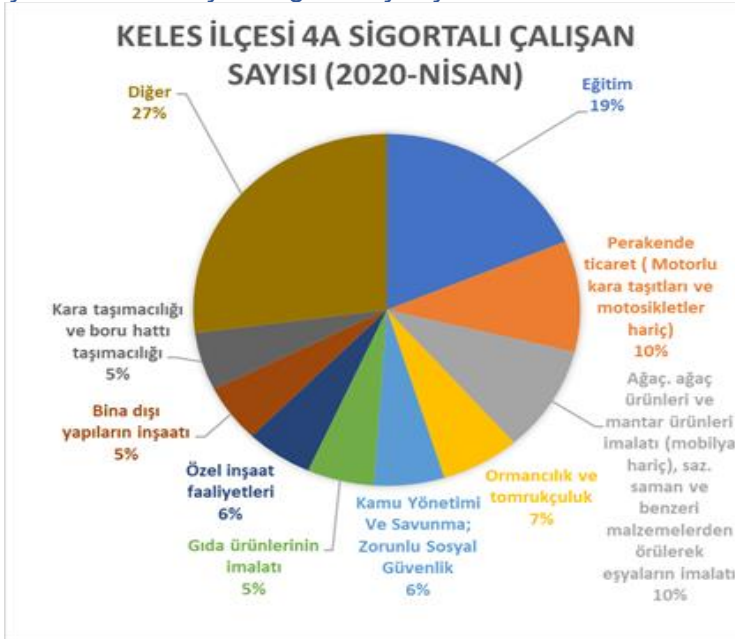
Şekil 6. Keles İlçesi Sigortalı Çalışan Sayıları Dağılımı (2020)

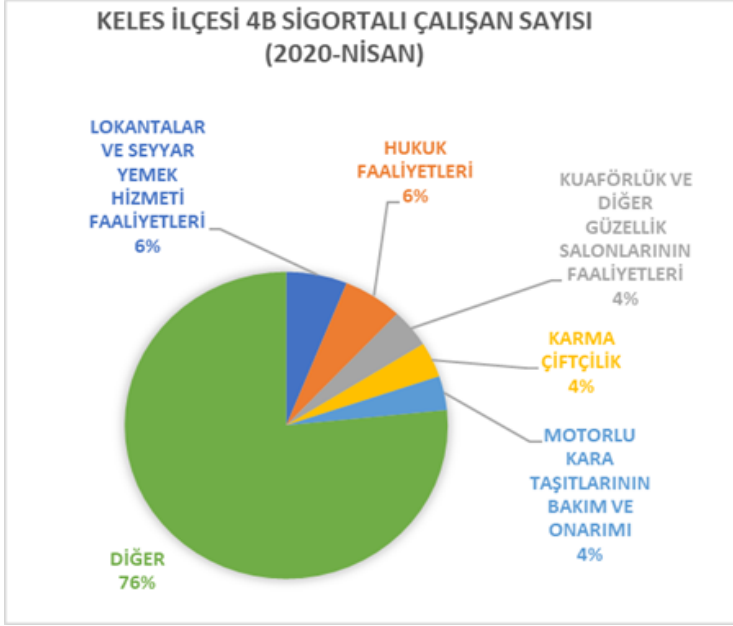

Kaynak: SGK Bursa İl Müdürlüğü

4A sigortalı çalışanlar arasında %19 oranı ile eğitim ve %10 ile ağaç ve ağaç ürünleri, %7 ormancılık ve tomrukçuluk gibi tarıma dayalı sektörler öne çıkmaktadır.

Şekil 7. Keles İlçesi Sigortalı Çalışanların Sektörlere Göre Dağılımı (2020)

Kaynak: SGK Bursa İl Müdürlüğü

9.2. Tarım ve Hayvancılık

Tarım alanlarının yıllar içerisindeki değişimi incelendiğinde ise “Meyve, İçecek ve Baharat Bitkileri” için kullanılan alanların yıllar itibarıyla genişlediği gözlemlenmiştir. “Nadas” a ayrılan alanların 2020 yılında normal dışı bir artış gösterdiği gözlemlenmektedir.

Tablo 5. Keles İlçesi 2017-2021 Yılları Arasında Tarım Alanları Dağılımı (Dekar)

Ürün Grubu	2017	2018	2019	2020	2021
Meyveler, İçecek ve Baharat Bitkileri	39.435	46.294	46.660	47.501	48.553
Nadas	1.500	2.768	2.750	15.600	12.828
Örtüaltı Tarım	1	1	1	-	-
Sebze	3.054	3.054	3.065	3.067	3.067
Süs Bitkileri	-	-	-	-	28
Tahıllar ve Diğer Bitkisel Ürünler	41.004	35.384	34.589	39.643	39.590

Kaynak: TÜİK

İlçede en çok üretilen meyveler kiraz, çilek, ceviz, vişne iken çörekotu tohumu (%2,33), kiraz (%2,86), vişne (%1,42) ve ceviz (%1,24) üretiminde ülke üretiminin önemli bir payına sahiptir. İlçede en çok üretilen sebzeler sofralık domates, taze fasulye ve sivri biberdir. İlçede üretilen tarla bitkilerinde yonca, yulaf ve silajlık mısır öne çıkmaktadır. İlçede Türkiye salep üretiminin %1,22’si gerçekleşmektedir.

Tablo 6. Keles İlçesi 2017-2021 Yılları Arasında En Çok Üretilen Tarım Ürünleri (Ton)

Ürün	2017	2018	2019	2020	2021
MEYVELER					
Kiraz	4.791	22.544	28.183	19.720	19.726
Çilek	6.260	7.500	7.500	7.500	7.500
Ceviz	271	1.233	1.476	4.013	4.027
Vişne	568	1.913	1.913	2.613	2.613
SEBZELER					
Domates Sofralık	1.745	1.748	1.875	1.875	1.875
Fasulye, Taze	712	712	845	845	845
Biber Sivri	167	265	497	497	503
Hıyar Sofralık	117	117	208	182	182
TAHILLAR VE DİĞER BİTKİSEL ÜRÜNLER					
Yonca Yeşilot	3.749	4.006	12.017	13.828	14.040
Yulaf Yeşilot	900	2.970	3.240	9.056	9.188
Mısır Slaj	5.450	5.450	6.950	6.950	6.950
Fiğ Adı Yeşil Ot	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000

Kaynak: TÜİK

Tablo 7. Keles İlçesinde Öne Çıkan Ürünlerin Üretim Miktarı ve Türkiye Payları (2021)

Meyve Adı	Üretim Miktarı (Ton)	Türkiye Üretimindeki Payı
Kiraz	19726	2,86%
Çörek Otu Tohumu	150	2,33%
Vişne	2613	1,42%
Ceviz	4027	1,24%
Çilek	7500	1,12%
Salep	1	1,22%
Kara Buğday	15	1,06%
Mısır Hasıl	950	0,74%
Fasulye, Taze	845	0,17%
Soğan Taze	143	0,11%

Kaynak: TÜİK

Bursa Büyükşehir Belediyesinin iştiraki olarak faaliyet gösteren ve ildeki tarım faaliyetlerini destekleyen TARIM PEYZAJ A.Ş. tarafından ilçedeki çiftçilere son 3 yılda dağıtılan fidan sayıları Tablo 8'de belirtilmiştir.

Tablo 8. İlçede Dağıtılan Fidan Sayısı (2020-2021)

Ürün	Fidan sayısı
Yaban Mersini	15.700
Ahududu	10.400
Aronya	1.200
Çilek	233.500

Kaynak: Tarım Peyzaj A.Ş.

Bitkisel üretimin ön plana çıktığı ilçede hayvansal üretim anlamında kısıtlı üretim yapılırsa da küçükbaş hayvan yetiştiriciliği ve yumurta tavuğu yetiştiriciliği öne çıkmaktadır.

Tablo 9. Keles İlçesi Hayvancılık Veriler (2021)

Hayvan Sayıları	Baş (Adet)	Türkiye'deki Payı
Büyükbaş	3.162	0,02%
Küçükbaş	23.081	0,04%
At	45	0,05%
Katır - Eşek	51	0,04%
Yumurta Tavuğu	11.895	0,01%
Hindi	50	0,00%
Kaz	172	0,01%
Ördek	47	0,01%

Kaynak: TÜİK

Toplam 2.691 çiftçinin faaliyet gösterdiği ilçede 16 tarımsal kalkınma kooperatifi, 1 sulama kooperatifi ve 2 üretici birliği faaliyet göstermektedir. Üretici birlikleri süt ve kırmızı et üretici birlikleridir.

Tablo 10. Keles İlçesi Tarımsal Veriler (2019)

Tarımsal Veriler	Sayı
Toplam Çiftçi Sayısı	2.691
ÇKS'ye Kayıtlı Çiftçi Sayısı	1.496
ÇKS'ye Kayıtlı Olmayan Çiftçi Sayısı	1.195
Tarımsal Kalkınma Kooperatifi Sayısı	16
Sulama Kooperatifi Sayısı	1
Üretici Birlikleri Sayısı	2

Kaynak: Bursa İl Tarım ve Orman Müdürlüğü

İlçede 155 hanede bal üretimi yapılırken toplam 136 ton ile ülke üretiminin %0,14'ü gerçekleştirilmektedir.

Tablo 11. Keles İlçesi Arıcılık Verileri (2021)

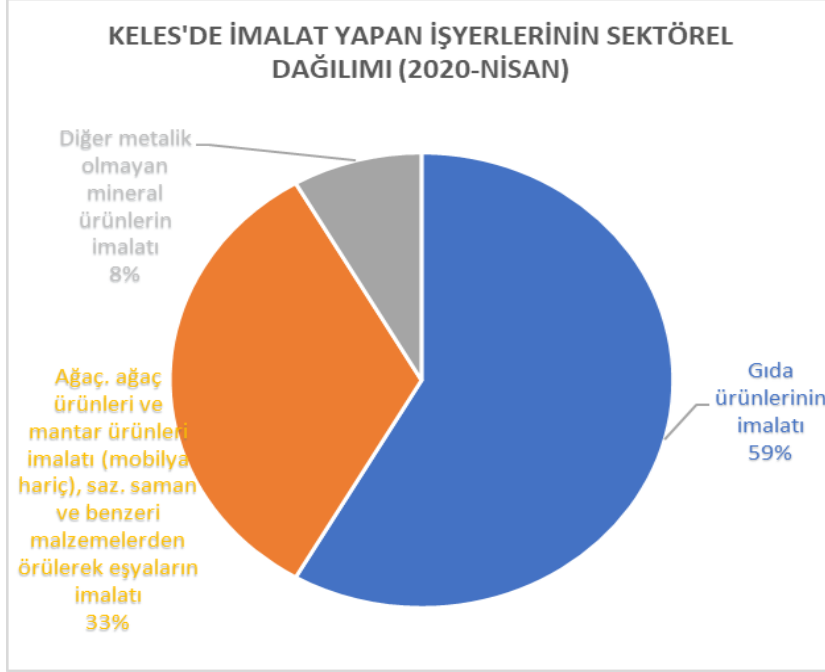
İşletme Sayısı	Eski Tip Kovan Sayısı	Yeni Tip Kovan Sayısı	Toplam Kovan Sayısı	Bal Üretimi (ton)	Türkiye'deki Payı
155	-	11.205	11.205	136	0,14%

Kaynak: TÜİK

9.3. Sanayi

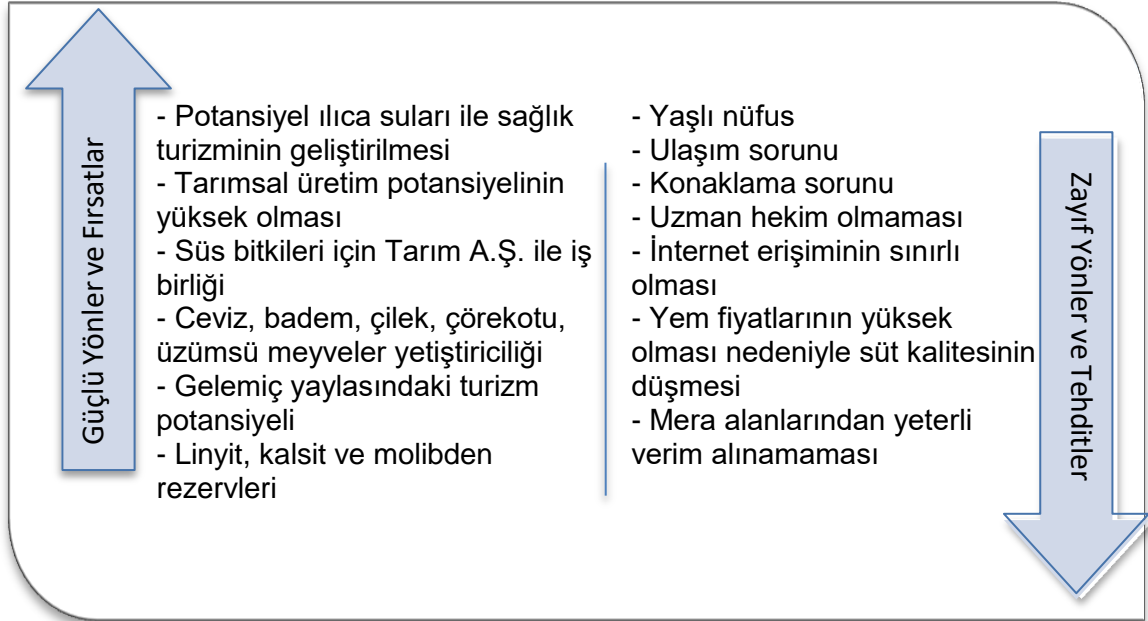
Keles'te imalat sanayi incelendiğinde gıda, ağaç ürünleri ve diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı sektörleri ön plana çıkmaktadır. İmalat yapan işyeri sayıları incelendiğinde %59 ile gıda ürünlerinin imalatı net bir şekilde öne çıkarken, bu sektörü %33 ile ağaç, ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı ve %8 ile diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı takip etmektedir.

Şekil 8. Keles' te İmalat Yapan İşyerlerinin Sektörel Dağılımı (2020)

Kaynak: SGK Bursa İl Müdürlüğü

10. GZFT ANALİZİ

11.SONUÇ

Yapılan araştırmalar ve ilçe ziyaretlerinde gerçekleştirilen görüşmeler sonucunda ortaya çıkan geliştirilmesi gereken alanlar ve ilçenin dinamiklerine bakıldığında Keles, yıllar içinde nüfusu azalma eğiliminde de olsa tarımsal üretim ile doğa turizmi olanakları açısından gelişme potansiyeli taşıyan bir ilçedir. Dağ ilçeleri olarak adlandırılan Keles, Harmancık, Büyükorhan ve Orhaneli ilçelerinin her geçen yıl nüfus kaybetmesi, nüfus içerisindeki 64+ yaş grubunun oranının yüksek olmasına sebep olmuştur.

Keles, Bursa ilinin en ormanlık ilçesidir ve özellikle Kocayayla bölgesi, Türkiye'nin en büyük yaylalarından biri olarak bilinir. Kocayayla, yaklaşık 40 dekar açık ayır ve mera alanına sahiptir. Bu bölge, Kocayayla Kültür Festivali ve Türk Dünyası Ata Sporları şenliği gibi etkinliklere ev sahipliği yapmaktadır. Ayrıca, deniz seviyesinden 1.225 metre yükseklikte bulunan bu bölge, temiz ve oksijen açısından zengin havası ile kalp, verem, akciğer, astım ve anemi gibi hastalıklara iyi gelen bir destinasyon olarak öne çıkar. Keles ilçesinde bulunan Kocasu'daki rafting parkuru da turistik açıdan büyük bir öneme sahiptir.

İlçede sanayi gelişmediği için Bursa ve İnegöl'e yoğun g vermektir. Halk, tarım ve hayvancılığın yanı sıra Bursa ve diğer illere mevsimlik işçi olarak gitmektedir. Gn nlenmesi ve geri gn sağlanması bakımından ilçede iş gücü yaratacak yatırımların olması önem arz etmektedir. İlçedeki turizm potansiyeli değerlendirilmelidir. İlçeye gle birlikte konaklama ve konut ihtiyacının artacağı, sosyal alanların, doğalgaz yatırımının ve tüm mahallelere ulaşım imkanlarının iyileştirilmesinin gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

BEBKA

Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı

Bursa Merkez Ofis

İşiktepe OSB Mahallesi Arıtma Caddesi No:22
16215 Nilüfer/Bursa TÜRKİYE

Tel : 0 224 211 13 27
Faks : 0 224 211 13 29
E-Posta : bebka@bebka.org.tr
KEP Adresi: bebka@hs01.kep.tr

 @tcbebka

 /bebka

 /bebka

 /tcbebka

 /tcbebka

bebka.org.tr